



การขุดเจาะน้ำมัน และประวัติการสำรวจปิโตรเลียม ในประเทศไทย



เนื้อหาส่วนหนึ่งจาก

หนังสือ สารสินสวามิภักดิ์

ตอนที่ 27 กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ (3)

พิมพ์ครั้งที่ 1, พฤศจิกายน 2543

พิมพ์ครั้งที่ 2, พฤศจิกายน 2556

ผู้เขียน วิมลพรรณ ปิตรวัชชัย

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ ISBN 978-616-348-246-4

ตอนที่ 27

กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ (3)

พจน์ สารสิน ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ นานเป็นเวลา ถึง 9 ปี ตลอดระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งอยู่ พจน์ก็ได้ใช้ความรู้ความสามารถไปในทุกๆทาง



พจน์ สารสิน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ
กับน.พ.ประเสริฐ ปราสาททองโอสถ ในงานเลี้ยงรับรองของบริษัทขนส่งน้ำมันแห่งหนึ่ง

ยิ่งโดยเฉพาะด้านการบริหารงานที่จะนำพากระทรวงใหม่นี้ไปสู่เป้าหมายให้ได้ตามแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตามที่ได้วางไว้ ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นงานของกรมทางหลวง ฯ กรมชลประทาน การพลังงานแห่งชาติ กรมทรัพยากรธรณี กรมวิเทศสหการ กรมพัฒนาที่ดิน กรมสหกรณ์ที่ดิน

และรวมทั้งงานที่สำคัญยิ่งอีกแห่งอันเป็นเสมือนหัวใจของงานทุกกรมกองในกระทรวงพัฒนาการแห่งชาตินี้ก็ว่าได้ นั่นคือ สำนักงานวิชาการและวางแผน ซึ่งในขณะนั้นมีนายอำนาจ วิรวรณ เป็นผู้อำนวยการสำนัก รับผิดชอบดูแลอยู่

สำนักงานนี้มีหน้าที่ในการค้นคว้าหาข้อมูล ข่าวสารต่างๆอันเป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องเนื่องด้วยปัญหาและอุปสรรคต่างๆทั้งมวลในการพัฒนาประเทศ แล้วจัดทำข้อเสนอแนะ ให้คำปรึกษา และรวมถึงการอำนวยความสะดวกในด้านวิชาการต่างๆแก่เจ้ากระทรวงและส่วนราชการอื่นๆในสังกัดกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารงาน และการวางแผนพัฒนาประเทศได้มีประสิทธิภาพสูง และรวมทั้งการกำหนดเป้าหมายและนโยบายการจัดลำดับงานวิธีการ และการงบประมาณ ในการดำเนินงานพัฒนาด้านต่างๆ ตลอดจนจนถึงการวางแผนปฏิบัติงานหรือมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานวิชาการร่วมกับส่วนราชการอื่นๆนอกกระทรวงอีกด้วย

จะเห็นว่าทุกฝ่ายทุกหน่วยงานได้ร่วมกันทำงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ จึงได้ทำให้งานการต่างๆของกระทรวงพัฒนาการแห่ง



ดร.บุญรอด บิณฑสันต์



พจน์ สารสิน

ชาตินี้รุดหน้าไปได้อยู่ระดับที่น่าพึงพอใจยิ่ง เรื่องความสำเร็จทั้งหลายในกระทรวงนี้นั้น พจน์ สารสิน ได้กล่าวถึงบุคคลอื่นอีกหลายคน

“ผมต้องกล่าวว่าผลงานของกระทรวงพัฒนาการฯนี้ไม่ใช่ของผมคนเดียว ความคิดและการลงมือปฏิบัติต่างๆสำเร็จด้วยความร่วมมือร่วมใจของคุณบุญชนะ อัตถากร ม.ล.ชูชาติ กำภู และ ดร.บุญรอด บิณฑสันต์ รัฐมนตรีช่วยว่าการของผมทั้ง 3 ท่าน ท่านเหล่านี้เป็นผู้ที่มีความตั้งใจดี ฉลาด และขยันขันแข็ง

ทำงานร่วมกันได้ดีไม่มีข้อขัดแย้งใดๆ ทำให้ผมทำงานได้อย่างราบรื่น ทุกคนช่วยกันทำงานอย่างเต็มกำลัง ทำให้เราสามารถฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆไปได้ ความสำเร็จของกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติจึงเป็นของท่านที่ผมกล่าวนามมานี้ทุกท่านด้วย”

สรุปแล้วกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติได้เริ่มวางหลักปึกฐานการทำงานต่างๆของการริเริ่มพัฒนาประเทศชาติมาแล้ว มีหลายอย่างที่มีผลเห็นได้สืบจนถึงปัจจุบัน แต่ก็ยังมีงานอีกอย่างหนึ่งที่ดูเหมือนว่าพจน์จะภูมิใจอยู่เสมอเมื่อเอ่ยถึง นั่นก็คือ เรื่องการขุดเจาะน้ำมันในประเทศ

“ผมได้ทำการวางระบบเรื่องการขุดเจาะน้ำมันในประเทศ เรื่องนี้เริ่มต้นว่าเดิมที่ไทยเราไม่เคยมีการขุดเจาะหรือสำรวจน้ำมันมาก่อนเลย” พจน์เล่าถึงเรื่องนี้

ในวันหนึ่งมีบริษัทน้ำมันแห่งหนึ่งที่ประกอบการค้าอยู่ในเมืองไทยไปหาพจน์ โดยบอกว่าอยากจะมาทำการสำรวจน้ำมันขึ้นในอ่าวไทย จึงอยากขอสัมปทานในการสำรวจนี้ ซึ่งในขณะนั้นเรื่องของการเจรจาสำรวจน้ำมันนับเป็นเรื่องใหญ่ของไทย ทุก

อย่างล้นเป็นของใหม่ทั้งสิ้นไม่ว่าจะเป็นเรื่องสิทธิประโยชน์ เรื่องของผลประโยชน์ เรื่องการปฏิบัติงานของผู้มาสำรวจว่าจะทำงานเป็นอย่างไร ตลอดจนถึงเรื่องว่า ถ้าหากมีการพบน้ำมันแล้วไทยสามารถที่จะเรียกร้องอะไรได้บ้าง เหล่านี้ล้วนแต่เป็นของใหม่สำหรับไทยในเวลานะนั้น

“ผมจึงบอกเขาไปว่า ผมจะต้องขอเวลาศึกษารายละเอียดเสียก่อนแล้วจะเชิญเขามาพูดอีกที” พจน์เล่าถึงความหลัง

“จากนั้นไม่นานก็มีบริษัทน้ำมันมาหาอีก เขาคงไปได้ข่าวว่าเคยมีบริษัทน้ำมันอื่นมาริเริ่มไว้บ้างแล้ว ผมจึงรีบไปปรึกษาบรรดาท่านผู้รู้ทั้งหลายในกระทรวง และส่วนราชการอื่นๆว่าจะเอาอย่างไรดี ในที่สุดก็ตกลงกันว่าจะต้องจ้างผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศมาให้คำแนะนำ”

จากคำบอกเล่าของพจน์ ทางสถานทูตอเมริกัน ได้ส่งนาย Water Levy ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีชื่อเสียงในด้านการสำรวจและขุดเจาะน้ำมันโดยเฉพาะมาให้เป็นทีปรึกษากระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ โดยตกลงกันว่าจะต้องจ่ายค่าจ้างให้นาย Water Levy เป็นเงิน 1 ล้านบาท พร้อมกับค่าใช้จ่ายทุกอย่างตลอดระยะเวลาที่นาย Water Levy ทำงานอยู่ในเมืองไทย ซึ่งเงินค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการจ้างผู้เชี่ยวชาญอย่างนาย Water Levy คนนี้ ต่อมารัฐบาลอเมริกันนั้นแหละเป็นผู้ออกให้ทั้งหมด

พจน์เล่าต่อไปว่า “พอจะเริ่มทำงานกันอย่างจริงจัง เราก็ต้องมาคิดอีกว่าจะทำอย่างไรให้การดำเนินการนี้เอื้อประโยชน์ทั้งเขาและเราอย่างเสมอภาคและยุติธรรม เรายังก็ต้องระวังว่าถ้าเอาเปรียบเขาเกินไป เห็นแก่รายได้มากๆ ถ้าหากเขาไม่สนใจทำ พวกกันหนีไปหมด เราก็จะเสียประโยชน์มากกว่า เพราะเราสำรวจเองไม่ได้ ไม่มีเงินทุน ไม่มีเทคโนโลยี เครื่องไม้เครื่องมือ ตลอดจนขาดผู้ชำนาญการ ที่สำคัญคือเราไม่ควรเอาเงินจำนวนหลายล้านบาทมาเสี่ยงเอง”

พจน์ สารสิน พูดถึงตอนนั้นว่า “แต่ถ้าหากเราให้เขาย่างเกินไปเราก็เสียประโยชน์ เราก็จะถูกตำหนิที่หลัง อีกหน่อยคนรุ่นหลังก็จะมาว่าเราโง่ได้ ฉะนั้นการตัดสินใจก้าวแรกว่าเราจะเดินอย่างไรนั้นมีผลต่อก้าวต่อไปอย่างมากมายทีเดียว”



การขุดเจาะน้ำมันและแก๊ส

คำว่า ‘อีกหน่อยคนรุ่นหลังก็จะมาว่าเราโง่ได้’ นั้นฟังดูลึกซึ้งนัก นานที่นักการเมืองปัจจุบันจะได้นำไปไตร่ตรอง คิดดูให้ดีกว่าก่อนที่จะตัดสินใจทำอะไรลงไป อันเป็นการส่งผลกระทบต่ออนาคตของประเทศ

แต่อย่างไร หลังจากที่ได้มีการพิจารณาไตร่ตรองกันอย่างรอบคอบดูแล้ว พจน์แล้วว่าได้ตัดสินใจให้แบ่งอ่าวไทยออกเป็นแปลง รวม 14 แปลงด้วยกัน หลังจากนั้นจึงได้เชิญบริษัทน้ำมันใหญ่ๆทั่วโลก 16 แห่งให้เข้ามาขอสัมปทานในขณะเดียวกันก็มีที่ปรึกษาคอยแจกแจงว่าจะให้สัมปทาน โดยแค่เขียนเป็นหนังสือเพียงอย่างเดียว นั้นคงไม่มีบริษัทน้ำมันที่ไหนจะมายินยอมเข้ารับสัมปทานด้วยแน่

เรื่องนี้จำเป็นต้องออกเป็นกฎหมาย ดังนั้นจึงได้มีการนำกฎหมายที่เรียกกันว่า ‘พระราชบัญญัติปิโตรเลียม’ เข้าสู่สภาเพื่อกำหนดสิทธิหน้าที่ของผู้ที่เข้ามาสำรวจ และรวมทั้งประโยชน์ที่รัฐบาลพึงจะได้รับในกรณีที่พบน้ำมันหรือทรัพยากรอื่นๆซึ่งพระราชบัญญัตินี้ยังคงใช้มาถึงปัจจุบัน

สาระสำคัญของพระราชบัญญัตินี้ได้มีการระบุไว้ว่า ถ้าหากการสำรวจไม่พบ



เขื่อนภูมิพล

อะไรเลย บริษัทที่สำรวจต้องเสียออกค่าใช้จ่ายแต่เพียงผู้เดียว และโดยรัฐบาลไทยไม่ต้องชดเชยอะไรให้ เช่น เมื่อได้สัมปทานไปแล้วก็กำหนดเวลาที่จะต้องทำการสำรวจและออกค่าใช้จ่ายในการสำรวจนั้นในปีหรือสองปี แต่ถ้าไม่ใช้เงินเลยก็ต้องจ่ายเงินให้กับรัฐบาลไทยเท่ากับจำนวนเงินที่จะต้องจ่ายในการสำรวจและตัดอาณาเขตออกไปตามส่วน

ผลปรากฏต่อมาว่า ใน 16 บริษัท มีผู้ตัดสินใจสำรวจ 14 บริษัทและใน 14 บริษัทที่ทำการสำรวจนั้นมีเพียง 2 บริษัทที่พบก๊าซในอ่าวไทย ส่วนน้ำมันไม่พบเลยทั้งในบริษัทอื่นๆที่ไม่พบอะไรเลยก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายเอง

ซึ่งพจน์ได้เล่าถึงเรื่องนี้ไว้ว่า

“ผมเคยถามบริษัทยูนิย่นอยล์ที่พบก๊าซว่า ความเสี่ยงมีประการใดในการสำรวจ เขาก็ชี้แจงว่ามีประมาณ 9 ต่อ 1 แต่ถ้าหากพบก็คุ้มกับการลงทุน ซึ่งต่อมาก็ไม่มีการขอสัมปทานสำรวจน้ำมันบนแผ่นดินอีก คราวแรกเป็นการสำรวจในทะเล แต่ครั้งนี้สำรวจบนแผ่นดิน ปรากฏว่าพบบ้างแต่ก็น้อยมาก คือที่บริเวณเขื่อนสิริกิติ์”

สำหรับเรื่องการสำรวจจุดเจาะน้ำมันนั้น พจน์ สารสิน บอกว่านับเป็นเรื่องธรรมดาที่ผู้ขอสัมปทานจะมีความหวังว่าต่อไปจะได้พบทรัพยากรที่ต้องการ เช่นเดียวกันกับที่กระทรวงพัฒนาการเคยมีความเชื่อว่าอาจมีทรัพยากรที่วุ้นในเมืองไทย เพราะเห็นว่าเพื่อนบ้านระยะใกล้เคียงอย่างเช่นพม่าก็มีน้ำมันมาก มาเลเซีย อินโดนีเซีย ก็มีน้ำมันเช่นกัน และจากความเชื่อดังกล่าวนี้อีกก็เป็นเหตุให้การเสนอพระราชบัญญัติปิโตรเลียมได้รับการติดตั้งในสภาจนได้ ข้อติดขัดดังกล่าวมีหลายข้อด้วยกัน

เช่นว่าทำไมไทยไม่สำรวจเสียเองบ้าง หรือบ้างก็หวังดิ่งว่าทำไมไทยจึงต้องเสียเงินซื้อของ ทั้งที่เป็นทรัพยากรในไทยเอง เรื่องนี้พจน์บอกว่าต้องเหนื่อยหนักเป็นธรรมดาอีกเช่นกัน

“ผมต้องชี้แจงให้เห็นถึงเหตุจำเป็นว่าทำไมเราจึงไม่สามารถที่จะสำรวจเองได้ สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องธรรมดาของการริเริ่มจะทำอะไรใหม่หรือเปลี่ยนแปลงในสิ่งต่างๆที่จำเป็นต้องทำ ก็มักมีเรื่องวิพากษ์วิจารณ์ต่อว่าต่างๆนาๆ และมีบางเรื่องก็ไม่ค่อยเป็นเรื่องเป็นราวนัก”

‘เรื่องที่ไม่ค่อยจะเป็นเรื่องเป็นราวนัก’ นั้นก็มีเรื่องของ ‘สะพานสารสิน’ อยู่ด้วย มาฟังพจน์ สารสิน พูดถึงเรื่องนี้เองน่าจะดีกว่า

“อย่างเรื่องการสร้างสะพานข้ามจากพังงาไปยังเกาะภูเก็ต ซึ่งผมอยากจะเล่าให้ฟังว่า เดิมทีนั้นการเดินทางระหว่างจังหวัดพังงาและภูเก็ตยังไม่มีสะพานข้ามมาก่อน ผมได้ยื่นนามว่ามีผู้รับเหมา 3 รายแล้วที่ทั้งงานนี้ไม่ยอมทำต่อให้เสร็จ พอผมไปดูเองก็พบว่าเขาใช้วิธีเจาะหินมาถมทะเลให้กลายเป็นแผ่นดินทอดถึงกัน นัยว่าจะทำเป็นทางให้รถไฟผ่านไปได้ ผมก็เห็นว่าทะเลเป็นทางน้ำลึกจะต้องเอาหินมาถมอีกก็คันธกว่าจะเต็ม ดูจะสิ้นเปลืองเงินทองเต็มที่ จึงได้ปรึกษาหารือกันว่าจะทำอย่างไรดี”

พจน์เล่าว่า ในที่สุดก็ได้มีการวินิจฉัยตกลงกันว่า การสร้างสะพานน่าจะดีที่สุด ระยะทางก็เพียงแค่ 650 เมตร เท่านั้นเอง “จำได้ว่าเมื่อสร้างเสร็จ จอมพลถนอมท่านบอกว่าทำมาหลายปีแล้วสะพานนี้สร้างไม่เสร็จสักที พอผมทำได้สำเร็จก็อยากจะใส่ชื่อผมเป็นชื่อสะพาน ผมก็บอกท่านว่าสะพานนี้ผมไม่ได้ออกเงินสร้างสักหน่อย เป็น



สะพานสารสิน

เงินหลวง เอาอย่างนี้ก็แล้วกัน ทางฝั่งพังงาให้ตั้งชื่อว่า สะพานพังงา-ภูเก็ต ส่วนทางฝั่งภูเก็ตก็ให้ชื่อว่า สะพานภูเก็ต-พังงา เขาคงเห็นว่าคุณคิดของผมมันเขยหรืออะไรไม่รู้ ท้ายที่สุดก็ใช้นามสกุลสารสินไปตั้งชื่อสะพาน พอผมรู้เข้าผมเลยขอให้กรมทางหลวงฯ เขียนชื่อสะพานสารสินตัวเล็กๆ ก็แล้วกัน”

นอกจากนี้พจน์เล่าว่า สะพานแห่งนี้เมื่อแรกเสร็จใช้การได้ยังทำให้ตนถูกตำหนิติเตียนอีก “แต่คราวนี้หาว่าการสร้างสะพานทำให้เกิดใจผู้ร้ายชุกชุมขึ้น เพราะมีช่องทางหนีได้ง่าย คือตั้งแต่มีสะพานพอผู้ร้ายถูกไล่จับมันก็ขี่มอเตอร์ไซด์หนีข้ามฝั่งไปได้สบายไม่ต้องนั่งเรือ กลายเป็นว่าการมีสะพานนี้เกิดผลไม่ดี ผมไม่รู้จะว่าอย่างไร”

พจน์บอกว่าได้แต่ปลง เมื่อวิจารณ์กันหนักเข้าก็ยิ่งทำให้เห็นว่าไม่มีสาระสมควรแก่การที่จะต้องมานั่งคิดหรือชี้แจงอะไรกัน เรื่องจึงเป็นอันจบกันไป

พจน์ สารสิน ได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ ให้รัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร มานับตั้งแต่วันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ.2506 จนถึงวันที่ 7 มีนาคม พ.ศ.2512 จวบจนรัฐบาลชุดนี้สุดสิ้นวาระลงเพราะเหตุที่มีการเลือก

ตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งต่อมาจอมพลถนอมก็ได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎรนี้ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกวาระหนึ่ง

และคราวนี้ พจน์ สารสิน ได้ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีนอกจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2512 จนถึงวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ.2514

ประวัติการสำรวจปิโตรเลียมในประเทศไทย

- การสำรวจพบปิโตรเลียมครั้งแรกในประเทศไทยเกิดขึ้นโดยบังเอิญ ในปี **พ.ศ. 2461** เมื่อชาวบ้านฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ได้พบน้ำมันไหลซึมขึ้นมาจากพื้นดิน
- ต่อมา **พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน อธิบดีกรมรถไฟหลวง** ได้ทรงว่าจ้างนักสำรวจธรณีวิทยาชาวอเมริกัน ให้ค้นหาน้ำมันและถ่านหิน เพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิงแทนไม้ฟืนสำหรับรถจักรไอน้ำในกิจการรถไฟ โดยได้สำรวจทุกภาคของประเทศตั้งแต่เดือนธันวาคม **พ.ศ. 2462** จนถึงเดือนมกราคม **พ.ศ. 2466** ซึ่งครอบคลุมไปถึงพื้นที่ อ.ฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ที่สำรวจพบน้ำมันดิบในชั้นทรายน้ำมันดิน (Tar Sand) แต่การเจาะสำรวจในขณะนั้นใช้อุปกรณ์เจาะสำรวจส่วนใหญ่เป็นไม้ จึงเจาะได้ไม่ลึกมาก และการเดินทางขณะนั้นยังไม่มีถนนทางไป อ.ฝาง ดังนั้นบ่อน้ำมันดินนั้นจึงไม่เหมาะแก่การลงทุนพัฒนาขึ้นมาใช้ประโยชน์
- ในปี **พ.ศ. 2478** **กระทรวงกลาโหม** ได้จ้างนักธรณีวิทยาชาวสวิสมาสำรวจเพิ่มเติมในแอ่งฝางอีกครั้งหนึ่ง แต่การเจาะสำรวจก็ยังไม่ประสบความสำเร็จใดๆ
- ในปี **พ.ศ. 2481** **กรมทางหลวงแผ่นดิน** จึงเข้ามาสำรวจค้นหาทรายน้ำมันรอบๆ บริเวณที่มีน้ำมันซึมขึ้นมา เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการนำทรายน้ำมันมาใช้ในการก่อสร้างถนนแทนยางมะตอย แต่โครงการนี้ก็ล้มเลิกไป
- ปี **พ.ศ. 2491** **กรมโลหกิจ (กรมทรัพยากรธรณีในปัจจุบัน)** จึงเข้าไปสำรวจที่แอ่งฝางอีกครั้ง โดยใช้วิธีการสำรวจวัดคลื่นไหวสะเทือนเพื่อกำหนดตำแหน่งของหลุมเจาะ ทำให้สามารถผลิตน้ำมันได้วันละประมาณ 20 บาเรล ต่อมาในปี **พ.ศ. 2499** พื้นที่นี้ก็ถูกโอนให้ไปอยู่ใต้การดำเนินงานของกระทรวงกลาโหมอีกครั้งหนึ่ง และสามารถทำให้การผลิตเพิ่มขึ้นเป็นวันละประมาณ 1,000 บาเรล

- ความพยายามในการค้นหาน้ำมันดิบในที่ราบลุ่มภาคกลาง เริ่มต้นในปี พ.ศ. 2497 โดยกรมโลหกิจได้จ้างบริษัทสัญชาติอังกฤษบินสำรวจวัดค่าความเข้มข้นแม่เหล็กโลกและสำรวจค่าความโน้มถ่วง จากนั้นจึงวางแผนดำเนินงานและทำการเจาะสำรวจ 3 หลุม แต่ไม่พบปิโตรเลียมเลย
- มิติใหม่ของการสำรวจและผลิตปิโตรเลียมในประเทศไทยเริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2503 เมื่อรัฐบาลเปลี่ยนนโยบายโดยมีการประกาศเชิญชวนให้เอกชนเข้ามาสำรวจและผลิตปิโตรเลียมในประเทศ โดยในปี พ.ศ. 2505 บริษัท ยูเนียนออยล์ออฟไทยแลนด์ จำกัด (ปัจจุบันคือ บริษัท ยูโนแคลไทยแลนด์ จำกัด) ได้รับสิทธิ์สำรวจและผลิตปิโตรเลียมในที่ราบสูงโคราช ในขณะเดียวกัน นายราฟาเอล บัมเบลลี ได้รับสิทธิ์ในการสำรวจและผลิตในบริเวณใกล้เคียงกัน ส่วนบริษัท กัลฟ์ ออยล์ ได้รับสัมปทานสำรวจปิโตรเลียมรอบๆ กรุงเทพมหานคร
- ต่อมาในปี พ.ศ. 2508 กรมโลหกิจได้จัดทำหลักเกณฑ์การยื่นขอสิทธิสำรวจและผลิตปิโตรเลียมขึ้น และในปี พ.ศ. 2511 ได้แบ่งพื้นที่ประเทศไทยออกเป็นแปลงๆ ทั้งบนบกและในทะเล เพื่อความสะดวกในการขอสัมปทาน
 ทั้งนี้ พื้นที่สัมปทานนั้นถูกจัดสรรไว้เหมือนเป็นพื้นที่ศึกษาและสำรวจแหล่งปิโตรเลียม เป็นพื้นที่ที่มีการประเมินแล้วว่ามีโอกาสที่จะพบปิโตรเลียม เพราะมีการศึกษาทางธรณีวิทยาเบื้องต้นแล้วพบว่าม้องค์ประกอบของปิโตรเลียมตามที่กล่าวไว้ข้างต้น (หินต้นกำเนิด หินกักเก็บ และหินปิดกั้น) แต่ไม่ได้หมายความว่าทุกพื้นที่จะประสบความสำเร็จในการค้นพบปิโตรเลียม ดังนั้นแผนที่แปลงสัมปทานจึงไม่ใช่แผนที่ที่บ่งบอกว่ามีปิโตรเลียม
- ปี พ.ศ. 2514 รัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติปิโตรเลียม ทำให้เอกชนสนใจแหล่งปิโตรเลียมกันอย่างกว้างขวาง จนกระทั่งปี พ.ศ. 2516 ได้พบก๊าซธรรมชาติเป็นจำนวนมากครั้งแรกในอ่าวไทยในหลุมผลิตของ บริษัท ยูโนแคลไทยแลนด์ จำกัด ชื่อว่า “แหล่งเอราวัณ” ซึ่งสามารถพัฒนาขึ้นมาใช้ประโยชน์ได้

การสำรวจและผลิตปิโตรเลียมโดยเอกชนภายใต้กฎหมายแร่

- รัฐบาลได้ตระหนักว่าการสำรวจค้นหาปิโตรเลียมนั้นมีความเสี่ยงและต้องมีความเสี่ยงสูงมาก อีกทั้งยังขาดแคลนเทคโนโลยีรวมทั้งบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในด้านนี้ จึงได้มีนโยบายให้บริษัทเอกชนเข้ามาลงทุนสำรวจ ดังนั้น ในปี **พ.ศ. 2500-2502** จึงได้ให้สิทธิในการสำรวจปิโตรเลียมแก่บริษัทไทย 2 บริษัท คือ บริษัท **ถ่านศิลา จำกัด** ได้อาชญาบัตรพิเศษสำรวจพื้นที่ แม่สอด จังหวัดตาก และบริษัท **ไทยปิโตรเลียม จำกัด** ได้สิทธิในพื้นที่ของนครสวรรค์ พิจิตร และเพชรบูรณ์ ซึ่งได้เจาะสำรวจ 1 หลุม แต่ไม่พบปิโตรเลียม
- ในปี **พ.ศ. 2505** บริษัทน้ำมันต่างชาติเข้ามาขอและได้สิทธิในการค้นหาน้ำมันในประเทศไทย คือ บริษัท **ยูเนี่ยนออยล์ออฟไทยแลนด์ จำกัด** ได้สิทธิในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และบริษัท **กัลฟ์ ออยล์** ได้พื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งทั้งสองบริษัทได้เจาะหลุมสำรวจบริษัทละหลุม แต่ไม่พบปิโตรเลียมเลย และได้ค้นพื้นที่ทั้งหมดในเวลาต่อมา
- ปี **พ.ศ. 2508** รัฐบาลไทยได้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาเจนีวา (ปี **ค.ศ. 1958**) ซึ่งเป็นการให้โอกาสแก่ทุกประเทศที่อยู่ติดทะเลสามารถกำหนดเขตทะเลอาณาเขต เขตเศรษฐกิจจำเพาะ และเขตไหล่ทวีปเพื่อใช้สิทธิ์และบริหารจัดการทรัพยากรนอกชายฝั่งทะเลได้ ต่อมาในปี **พ.ศ. 2511** ก่อนที่จะประกาศเขตไหล่ทวีปต่อสหประชาชาติ รัฐบาลไทยได้กำหนดเขตแปลงสัมปทานในทะเลอ่าวไทย และทะเลอันดามันน้ำตื้น และเปิดให้บริษัทน้ำมันต่างชาติ เข้ามาร่วมประมูลแข่งขันขอสิทธิการสำรวจและผลิต ภายใต้กฎหมายแร่
- จนกระทั่งปี **พ.ศ. 2514** ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติปิโตรเลียมฉบับแรก และอนุญาตให้บริษัทที่ได้สิทธิไปก่อนตั้งแต่ปี **พ.ศ. 2511** นั้นกลายมาเป็นผู้รับสัมปทานการสำรวจและผลิตปิโตรเลียมภายใต้กฎหมายปิโตรเลียม

การสำรวจและผลิตปิโตรเลียมภายใต้พระราชบัญญัติปิโตรเลียมฉบับที่หนึ่ง

- ตั้งแต่ปีแรกของการดำเนินงานภายใต้กฎหมายใหม่ ได้มีการค้นพบก๊าซธรรมชาติในหลุมสำรวจในอ่าวไทยหลายหลุม ส่วนน้ำมันดิบที่พบมากในทะเลของอินโดนีเซียและมาเลเซียนั้น ในเขตของไทยกลับพบในปริมาณที่น้อยมาก ไม่คุ้มค่าในเชิงพาณิชย์ อย่างไรก็ตาม ก็ได้มีการเห็นชอบให้มีการนำก๊าซธรรมชาติจากแหล่งเอราวัณผ่านท่อใต้ทะเลเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าในปี พ.ศ. 2524 หลังจากที่ต้องใช้เวลาอย่างมากในการต่อรองราคาและการเตรียมการพัฒนา

การสำรวจและผลิตปิโตรเลียมภายใต้เงื่อนไขของสัญญาที่เรียกว่า “ไทยแลนด์สอง”

- ในปี พ.ศ. 2524 ซึ่งเป็นปีเดียวกันกับการเริ่มผลิตก๊าซธรรมชาติจากอ่าวไทย มีการค้นพบน้ำมันดิบโดยบริษัท ไทยเชลล์ฯ ที่จังหวัดกำแพงเพชร และก๊าซธรรมชาติโดยบริษัท เอสโซโคราซฯ ที่จังหวัดขอนแก่น รัฐบาลไทยมีความคิดว่า พระราชบัญญัติปิโตรเลียม (พ.ศ. 2514) ที่ร่างขึ้นมาตอนที่ยังไม่มั่นใจว่าจะมีการค้นพบปิโตรเลียมในประเทศไทย อาจจะไม่เหมาะสมแล้ว จึงมีความพยายามที่จะแก้ไขดัดแปลงเพื่อให้รัฐได้ผลประโยชน์มากยิ่งขึ้น ประกอบทั้งในขณะนั้นราคาน้ำมันโลกก็มีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ แต่การปรับปรุงกฎหมายนั้นจะต้องใช้เวลานาน ดังนั้นในการเปิดให้มีการยื่นประมูลเพื่อขอสิทธิในการสำรวจและผลิตปิโตรเลียมครั้งใหม่ จึงยังคงเป็นไปตามกฎหมายฉบับเดิม แต่ได้เพิ่มข้อกำหนดพิเศษแนบท้ายสัญญาสัมปทาน นั่นคือ ผู้รับสัมปทานจะสามารถหักค่าใช้จ่ายในการดำเนินการได้เพียงไม่เกินร้อยละ 20 ของมูลค่าของปิโตรเลียมที่บริษัทขายได้ในปีนั้นๆ เท่านั้น

- ภายใต้กติกาไทยแลนด์ทูนี้ มีบริษัทได้รับสัมปทานเพิ่มขึ้นอีก 7 ราย **ปรากฏว่าไม่มีการค้นพบแหล่งปิโตรเลียมที่มีขนาดใหญ่เลย** อีกทั้งราคาน้ำมันโลกก็ไม่ได้สร้างแรงจูงใจแต่อย่างใด บริษัทที่เข้ามาดำเนินการภายใต้กติกาจึงไม่สามารถผลิตปิโตรเลียมได้เลย รัฐบาลจึงมีความคิดในการแก้ไขกฎหมายปิโตรเลียมฉบับใหม่ที่สามารถบังคับใช้ได้กับแหล่งทั้งขนาดเล็กจนถึงใหญ่ แหล่งที่มีการผลิตสูงเกินปกติ และแหล่งที่ผลิตในขณะที่ราคาน้ำมันโลกสูงมาก

การสำรวจและผลิตปิโตรเลียมภายใต้กฎหมายใหม่ที่เรียกว่า “ไทยแลนด์สาม”

- พระราชบัญญัติปิโตรเลียม พ.ศ. 2532 ได้กำหนดค่าภาคหลวงให้เป็นแบบขั้นบันได ขึ้นกับอัตราการผลิตต่อแปลง โดยอยู่ในอัตรา 5-15 เปอร์เซ็นต์ของมูลค่าการผลิตปิโตรเลียมของบริษัท ภาษีเงินได้ปิโตรเลียมยังคงเป็นร้อยละ 50 เหมือนเดิม แต่ได้กำหนดภาษีตัวที่สอง ซึ่งเป็นภาษีที่จะเรียกเก็บเมื่อบริษัทมีกำไรสูงเกินควร โดยบริษัทอาจต้องเสียภาษีเพิ่มขึ้นได้สูงถึงร้อยละ 75 ของกำไรของบริษัทในแปลงสัมปทานแปลงนั้นๆ และกฎหมายฉบับนี้ยังคงบังคับใช้จนถึงปัจจุบัน

“.....ปิโตรเลียมเป็นทรัพยากรที่ไม่สามารถทดแทนได้ การกำเนิดต้องใช้เวลาหลายล้านปีจึงไม่สามารถสร้างเพิ่มได้ในเวลาอันสั้น นี่คือเหตุผลที่เราจัดปิโตรเลียมเป็นทรัพยากรที่ทดแทนไม่ได้ ปัจจุบันประเทศไทยไม่สามารถผลิตน้ำมันเพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศ จึงต้องนำเข้าเพิ่มเติมจากประเทศอื่น ซึ่งน้ำมันดิบที่ใช้กลั่นในประเทศส่วนมากมาจากกลุ่มประเทศตะวันออกกลางถึง 80% ซึ่งคิดเป็นมูลค่าเงินไทยที่ต้องเสียให้ต่างประเทศมากถึง 5-6 หมื่นล้านบาทต่อเดือน.....”

